

**Maktabgacha Ta`lim Tashkilotida Mashg`Ulotlarda Bola Iqtidorini
Rivojlantiruvchi Texnologiyalarning Amaliy Ahamiyati Va Afzalliklari***Muhayyo Alikulova Sherovna**Qarshi davlat universitetining Pedagogika institute o`qituvchisi*

Abstract: Maqolada tadqiqotchi maktabgacha ta`lim tashkilotlarida mashg`ulotlarni yangi pedagogic texnologiyalardan foydalanib tashkil etishning amaliy ahamiyati hamda afzalliklari xususida so`z yuritadi. Tadqiqot jarayonida qator metodlar mohiyati xususida so`z yuritilib, barcha maktabgacha ta`lim sohasi egalari tavsifa qilinadi.

Keywords: pedagogik metod, tarbiyachi, tarbiyalanuvchi, jarayon, mashg`ulot.

KIRISH

Maktabgacha yoshdagi bolalar o`rtasida o`tkazilgan rasmlar tanlovida birinchi o`rinni egallagan Nozliya diplomini qo`liga olgach onasiga ko`rsatmoqchi bo`ldi Ammo tarbiyachi diplomni uning qo`lidan olib katta ko`k faylni ichiga solib qo`ydi. Bundan qovog`I solingan Nozliya qattiq xafa bo`ldi. Axir diplomini onasi ko`rsa xursand bo`lar edida. Unga bozordan shirinliklar olib kelardi. Chunki har gal bog`chaga borayotganida onasi qancha ko`p yutuqlarga erishsa shuncha shirinliklar berishini aytadi-da! Bugun esa o`rin oldiyu, unga diplomni berishmadi. Kechki payt Nozliyaning onasiga tarbiyachi opasidan qo`nqiroq keldi. Shodiya opa bundan havotirda. Nozliya biror nojo`ya ish qilib qo`yibdimikan: "Idishlarni sindirib qo`yish, ishtonchasiga ish qilib qo`yish" shunga o`xshagan ishlar-da. Xullas ertalab Nozliyani akasi emas onasi bog`chaga olib bordi. Ularni Bog`cha opasi chiroyli kayfiyatda, ochiq yuz bilan qarshiladi. Bog`cha opa Shodiya opaning qo`liga qizalog`ining ijodiy ishlar yig`ma jildini tutqazdi. Shodiya opa papkadagi qizining yutuqlari, qo`l ishi namunalari, tadbirlardagi ishtiroki haqidagi suratlar, eng muhimi kechagi diplomini ko`rgach havotiri o`rnini hayrat, quvonch, xursandchilik egalladi.

Darxaqiqat, bolalarning ijodiy faoliyati xususida eng yorqin axborot beradigan portfoliolar tarbiyachining yordamchisi hamdir. Shunday ekan tadqiqotimiz maydonida ham ushbu texnologiya xususida so`z yuritar ekanmiz, uning afzalliklari vat a`lim jarayonidagi samarasi xususida ham so`z yuritimiz.

Adabiyotlar tahlili va metodologiyasi

Mashg`ulotlarda innovatsion texnologiyalardan foydalanishdan maqsad - bolalarni shaxslararo o'zaro ta'sir doirasiga kiritish orqali ijtimoiy-shaxsiy tajribani rivojlantirish va boyitishdan iboratdir. Maktabgacha yoshdagi bolalarni tarbiyalash va tarbiyalashda texnologiyalardan foydalanish tarbiyachilarga bolalarni yaxshiroq bilish, uning ichki dunyosiga kirib borish imkonini beradi. Metodlar qo`yidagicha ko`rinish kasb etadi:

- ✓ "O'yin";
- ✓ "Ezgulik g`oylari";
- ✓ "Hikoya";
- ✓ "Konstruktiv".

Bolalar bog'chasida tadqiqotning maqsadi maktabgacha yoshdagi bolalarning asosiy vakolatlarini, fikrlash turini o'rganish qobiliyatini shakllantirishdir. Zamonaviy bola rivojlanayotgan dunyo ota-onasi o'sgan dunyodan tubdan farq qiladi. Shuning uchun ham uzluksiz ta'limning birinchi bo'g'ini sifatida maktabgacha ta'limga qo'yiladigan sifat jihatidan yangi talablarni taqdim etadi: zamonaviy axborot texnologiyalaridan (kompyuter, interaktiv doska, planshet) foydalangan holda ta'lim berish asosi hisoblanadi. Kompyuter asosida o'tkazilgan mashg'ulotlarning afzalliklari:

- ✓ kompyuter ekranida ma'lumotlarni o'yin shaklida taqdim etish;
- ✓ maktabgacha yoshdagi bolalar uchun tushunarli majoziy ma'lumot turini o'z ichiga oladi;
- ✓ uzoq vaqt davomida harakat, tovush, animatsiya bolaning e'tiborini tortadi;
- ✓ bolalarning kognitiv faolligini rag'batlantiradi;
- ✓ ta'limni individuallashtirish imkoniyatini beradi;
- ✓ kompyuterda o'z faoliyati davomida maktabgacha tarbiyachi o'ziga ishonchni qozonadi;
- ✓ kundalik hayotda ko'rish mumkin bo'lmagan hayotiy vaziyatlarni simulyatsiya qilish imkonini beradi.

Maktabgacha ta'lim mashg'ulotlarini rivojlantirishda yana bir usul maktabgacha yoshdagi bolalar ijodiy ishlar yig'ma jildini to'plash bolaning yangi qirrasini kashf etadi. Ijodiy ishlar yig'ma jildi(fayl)da - bolaning turli xil faoliyatdagi shaxsiy yutuqlari, uning muvaffaqiyatlari, ijobiy his-tuyg'ulari, hayotining yoqimli daqiqalarini yana bir bor boshdan kechirish imkoniyati namunalari to'planadi. Bu esa bolaning o'ziga xos rivojlanishini asoslaydi.

Mulohaza va takliflar

Yig'ma jild papkasi pedagogik texnologiyaning bir turi hisoblanadi. Uning turlari ko'p. Bo'limlarning mazmuni maktabgacha yoshdagi bolaning imkoniyatlari va yutuqlariga muvofiq asta-sekin to'ldiriladi. Yig'ma jildning qo'yidagi afzalliklari bor:

- ✓ ijodiy fikrlash,
- ✓ ta'limning zamonaviy texnologiyalariga ega bo'lish,
- ✓ psixologik-pedagogik diagnostika usullari;
- ✓ aniq amaliy faoliyat sharoitida pedagogik jarayonni o'z-o'zini qurish usullari;
- ✓ yakuniy natijani bashorat qilish qobiliyatini aniqlash mumkin.

Ijodiy ishlar yig'ma jildi tarbiyachining turli faoliyat turlarida (o'quv, akademik, ijodiy, ijtimoiy, kommunikativ) erishgan natijalarini hisobga olish imkonini beradi va o'qituvchining kasbiyligi va ishining samaradorligini baholashning muqobil shakli hisoblanadi.

Ijodiy yig'ma jild papkasi(portofilo)- bu ma'lum bir davr uchun individual yutuqlarni to'plash, to'plash usulidir. Ramziy ma'nosi asosiy nuqta bo'lgan ijodiy yig'ma jild papkasi ijodiy muvaffaqiyat ko'rsatkichidir. Ushbu texnologiyaning ahamiyati quyidagilardan iborat:

Birinchiidan, bunda ta'lim jarayonining barcha ishtirokchilarining o'zaro ta'siriga qaratiladi. Bolalar, o'qituvchilar va ota-onalar birgalikda yagona ijodiy mahsulotni yaratishda ishtirok etadilar. Ikkinchiidan, bu o'quv jarayoni sifatini oshirish usullaridan biridir, chunki ushbu texnologiyadan foydalanish shaxs (bola) sifatida faoliyatning ijobiy natijalariga erishishga yordam beradi. Ijodiy yig'ma jild texnologiyasi tufayli bugungi kunda bolalar bog'chasi o'quvchilarining muvaffaqiyatini namoyish qilinadi. Ijodiy yig'ma jild -Portfel taqdimotini yaratish individual yutuqlarni ochib

berishga, eng muhimi, ijodiy jarayonda ota-onalar, bolalar bog'chasi tarbiyachilarining sa'y-harakatlarini birlashtirishga imkon beradi. Shunga e'tabor berish lozimki, portfelga faqat muallifning eng yaxshi asarlari, uning asosiy yutuqlari, u eng muvaffaqiyatli bo'lgan narsalar kiritiladi. Shunday qilib, maktabgacha tarbiyachining portfeli, birinchi navbatda, bolaning turli faoliyatdagi shaxsiy yutuqlari, uning muvaffaqiyatlari, ijobiy his-tuyg'ulari xazinasini, hayotining yoqimli daqiqalarini yana bir bor qayta tiklash imkoniyatidir. Bu bolaning hayotida sodir bo'layotgan barcha qiziqarli va munosib narsalarni aks ettiruvchi "muvaffaqiyat kaliti yoki xazinasini"dir.

Ijodiy yig`ma jildning qo`yidagi turlari mavjud:

- Elektron yig`ma jild
- Ana`naviy yig`ma jild

Elektron portfel axborotni tizimlashtirishning yana bir yangi turi hisoblanadi. Aynan u katta yoshdagi maktabgacha yoshdagi bolalarni o'ziga jalb qiladi. Elektron portfel har doim rang-barang, jonli tomosha bo'lib, ko'plab qiziqarli effektlarga ega.

Biroq yurtimizning ayrim tumanlarida elektron shakldagi yig`ma jildlar kam uchraydi. Bunga sabab esa albatta, o'sha xududda kompyuter texnologiyalar topilmaydi. Shuning uchun ular an`naviy yig`ma jild to`playdlar.

Elektron yig`ma jildda bola o'z sahifalarini yaratish imkoniga ega. Bu yerda tayyor tasvirlarni yopishtirish ham mumkin. Ammo shuni yodda tutishimiz kerakki, sarlavhalarining mazmuni ham ma'lumotlar bilan to'ldirilishi kerak.

An'anaviy portfel, papka ko'rinishidagi - bosma portfel eng an'anaviylardan biridir. U papkalar, fayl shkaflari shaklida yaratilgan. Uning sahifalari shunday tuzilgan bo'lishi kerakki, hali o'qiy olmaydigan maktabgacha yoshdagi bola nima deyilayotganini tushuna oladi. Bunga fotosuratlar, chizmalar, rasmlar yordam beradi. Maqsad: Maktabgacha yoshdagi bolaning rivojlanish natijalarini, uning sa'y-harakatlari, turli sohalardagi yutuqlari va yutuqlarini to'plash, tizimlashtirish va qayd etish, uning qobiliyatlari, qiziqishlari, moyilliklarini to'liq namoyish etishdir.

Ananaviy ijodiy yig`ma jildlar qo`yidagi vazifalarni bajaradi:

- ✓ Har bir o'quvchi uchun muvaffaqiyatga erishish uchun sharoit yaratish;
- ✓ O'z-o'zini hurmat qilish va o'ziga ishonchni oshirish;
- ✓ har bir bolaning individual qobiliyatini maksimal darajada oshirish;
- ✓ Maktabgacha yoshdagi bolalarning kognitiv qiziqishlarini rivojlantirish va mustaqil bilim olishga tayyorligini shakllantirish;
- ✓ ijodiy faoliyatga munosabat va ijodiy faoliyat ko'nikmalarini shakllantirish, ijodiy o'sish uchun motivatsiyani rivojlantirish;
- ✓ shaxsning ijobiy axloqiy fazilatlarini shakllantirish;
- ✓ mulohaza yuritish ko'nikmalarini egallash, o'z qiziqishlari, moyilliklari, ehtiyojlarini tahlil qilish va ularni mavjud imkoniyatlar bilan bog'lash qobiliyatini shakllantirish ("Men haqiqiyman", "Men idealman");
- ✓ uning muvaffaqiyatli ijtimoiylashuvi uchun qo'shimcha shartlar va imkoniyatlarni yaratish.
- ✓ Ijodiy yig`ma jildlar qo`yidagicha funksiyaga ega:
- ✓ diagnostika - ma'lum vaqt oralig'idagi o'zgarishlar va o'sishni ushlaydi;

- ✓ maqsadli - ta'lim maqsadlarini qo'llab-quvvatlaydi;
- ✓ motivatsion - bolaning erishgan natijalarini rag'batlantiradi;
- ✓ mazmun - bajarilgan ishlarning butun doirasini ochib beradi;
- ✓ rivojlantiruvchi - yildan-yilga ta'lim va rivojlanish jarayonining uzluksizligini ta'minlaydi;
- ✓ reyting - ko'nikma va qobiliyatlar doirasini ko'rsatadi.

Tarbiyashi bola iqtidorini namoyish qilishda yig'ma jild faylini to'plar ekan, unda quyidagicha bo'limlarni aks ettirishi lozim:

- ✓ "Men bilan tanishing";
- ✓ "Men o'syapman";
- ✓ "Mening sevimli mashg'ulotlarim";
- ✓ "Men kim bo'lmoqchimiz?";
- ✓ "Yutuqlarim";
- ✓ "Sehrli barmoqlar";
- ✓ bola haqida ma'lumot (famiyasi, ismi, otasining ismi, tug'ilgan sanasi; parvarishlashning boshlanish sanasi, tugash sanasi keltiriladi)

Conclusion

Thus, it is very important to invite parents when collecting portfolios. It is recommended that an information stand be developed first to engage active, caring parents. It is important to learn to observe, to notice new and interesting things, and to correct in any way, to write. With the help of a portfolio, parents can see their child from the outside, his desires, and interests. You can put examples of children's creativity (drawings, stories). The boys are recommended in their units "I am a future soldier". In addition, the folder can collect the child's physiological information. Specifically, "I'm growing!", "Here I am!", "How I'm growing!". Here's how big I am: weight, height, need to draw a child's palm at different ages.

The most interesting point of the portfolio is the results achieved. In other words, in the "My Achievements" section, certificates and diplomas are awarded.

In fact, children receive their first diplomas and medals at preschool age. Someone wins the asphalt drawing competition; someone becomes the winner of the creative competition. This section is a bank of various rewards received by the child.

REFERENCES:

1. State requirements for the development of primary and preschool children of the Republic of Uzbekistan. Tashkent- 2018. Page 8
2. Variety program "Path of Science". Tashkent "Sano-standart" 2020. 13, p.15.
3. Preschool pedagogy f. r. Qodirova, Sh. Q. Toshpulatova, N.M. Kayumova, MN Agzamova Tafakkur Publishing House Tashkent - 2019
4. Preschool pedagogy Berdiyeva M.M.
5. Pedagogy of preschool education P. Yusupova Tashkent "Teacher" 1993